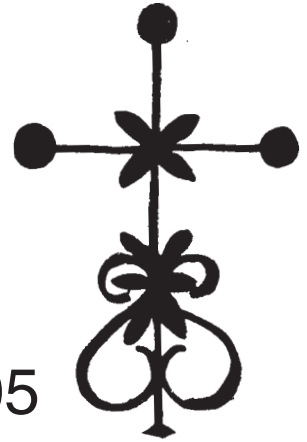

TARVAS KOTISEUTULEHTI

N:o 2, 2005

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Tarvasjoen kunnan palvelukeskus 10 vuotta

Kesäinen kahvihetki Palvelukeskuksen pihalla.

Tarvasjoen palvelukeskus ja palveluasunnot ovat toimineet jo 10 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi järjestettiin juhlia kahdenä päivänä. Virallisempaa juhlapäivää vietettiin 27.10.2005 palvelukeskuksessa. Juhlissa puhui kunnanjohtaja Stig Nyberg palauttaen mieliin Tarvasjoen sosiaalihuollon kehityksen ja palvelukeskuksen suunnittelun ja rakentamisen historian. Juhlissa muistettiin myös palvelukeskuksessa jo 10 vuoden ajan työssä mukana ollutta henkilökuntaa. Ohjelmassa vanhustyönjohtaja Raija Mellanen esitti ohjaaja Kirsti Lehtisen runon, joka elävästi kuvaa palvelukeskuksen historiaa, sekä sen hoitajien ja asukkaiden arkea ja juhlaa.

Vanhosten tuttuun juttuhetki.

Palvelukeskus 10 vuotta

Palataan vuoteen yhdeksänviisi. Jo kymmenen vuotta on mennyt siis, kun saatiin kuntaan palvelukeskus talo monien toimintojen.

Oli tontilla ennen, niin tarina kertoo, riähi Ketola-nimisen talon sen. Siksi nimi tuo, Ketola, seinässä seisoo meille kyltinä palveluasuntojen. Monta asujaa huoneissa palvelutalon näiden vuosien varrella asunut on. Monta muistoa jokainen mukanaan tuonut, jotka elävät mielisissä jälkipolvien. Hauskat sanonnat, teot ja mielipiteet, väliin riidankin poikaset itkuineen. Sehän elämää on, joka kotiinkin kuuluu, sillä kotihan tämä on vanhuksien.

Kyllä vanhakin tarvitsee virkistystä, siten unohtuu hetkeksi vaivat ja murhe. pienet lapsetkin iloksi poikkeaa. Onhan jokainen tulija tervetullut ja olethan toki myös sinäkin kuullut, että välillä oikein myös tanssitaan oli ystävänpäivä tai vappuaatto, sehän mammankin jalan saa nousemaan, kun kuuluu jo haitarin haieka soitto. Retket yhteiset, sekä myös ostosmatkat, mieltä kummasti piristää. Eri ihmiset, ryhmät, meille esiintyessään

hyvän tunnelman virittää. Tai jos haluat hartaampaa ohjelmaa, kyllä sitäkin sinulle tarjotaan. Kirkonmenot voit kuunnella sunnuntaisin, nehän kotikirkosta lähetetään. Ehtoollinen ja hartaudet säännöllisesti, seurakunnan puolesta järjestetään. Mutta vierailijoista se kaikkein rakkain vetää hymyyn osukkaun suun, kun omainen avulka kurkistaa ja sitten sisälle astuu.

Jotta onnistuu elämä sisällä talon, siihen henkilökuntaa myös tarvitaan. Monen ihmisen yhteistyön tuloksena kunnan vanhustyötä näin hoidetaan. Vuonna kaksituhatta perustettiin uusi vanhustyönjohtajan virka. Tuli meille näin tuttu esimies, jolla laajeni oma työnsarka.

Ketolan henkilökunta oli vanhustyöntekijöitä ensin. Nimi, hoitaja, käyttönotettiin, sillä perushoitoa, hoivaa, siis hoitamista työn sisältö suurelta osaltaan on. Vaatii taitoa, tietoa, kunnioitusta, vanha ihminen hoidettavana kun on. Saadaan turvallisuutta myös koteihin, Siitä huolehtii turvapuhelin.

Vastaa hälytykseen ympäri vuorokauden ja tarvittaessa apua lähettää hoitajat Ketolan.

Tien toisella puolella Hollituvassa kotipalvelun toimisto ensin oli. Sieltä siirryttiin palvelukeskukseen, myöskin päivätoiminta vanhusten, pian päivävuorossa oli. Työtehtävät kotipalvelun veivät eri puolille kuntaa. Avuntarpeet kodissa kartoittaen avun tuoden ja yhdessä toimien voi vanhuskin kotona asumistaan ehkä pidemmän aikaa jatkaa.

Työtoimintaan tulivat taloon myös Kevalaiset nää meille tutut. Työn touhussa yhdessä jaetaan, niin ilot, kuin myös surut.

Keittiönväki tekee maukasta ruokaa talonväelle, henkilökunnallekin, ruokaa lähtee vanhusten ateriapalveluun, siitä riittää myös lapsille ryhmiin. Ja jos nälkä yllättää ruoka-aikaan voi sisälle poiketa ohikulkijakin.

Onhan tärkeää kaikille meille, että talossa siistiä on. Yksi toimista tärkeimmistä sehän siistijän toimi on.

Eikä unohtaa työssämme tässä voida sijaista luotettavaa, joka työväkeä ollessa vähän saadaa avuksi tulemaan.

Laatu on vanhustyön päivänasana oli kuntakin projektissa mukana. Työn laatua pohdittiin, arvioitiin, työn avuksi mittareita laadittiin, syntyi laatukäsikirja ja huomattiin on työssä jo paljonkin laatua tekee hoitajat työtänsä taidolla. Vaatii hoitotyö jatkuvaa koulutusta, myöskin tarpeeksi työvoimaa, uurastusta, että toteutuu vanhuksen päivä hyvä ja keskeinen luottamus syvä.

Talon ovi käy tiuhaan myös iltaisin, yhdistykset kun kokoontuu. Pienet juhlatkin tiloissa näissä pidettäväksi onnistuu. Nytkin juhlissa täällä me olemme vuosikymmentä juhliitaan. Mitä tapahtuu sitten edessäpäin sen vuodet tuo tullessaan.

Vappuna iloksemme soitti torvisoittokunta Pöytyältä.

Pullien leivontapäivä Ketolassa.

Tarvasjoen Karjalaiset 60 vuotta

Tarvasjoen Karjalaiset kokoontuivat 13.11.2005 viettämään toimintansa 60-vuotisjuhlaa. Juhla alkoi jumalanpalveluksella ja kunniakäynnillä muistomerkeillä. Pääjuhla seurakuntatalolla oli lämminhenkinen ja arvokas. Niin laulut, runot, musiikki kuin puheetkin kertoivat Karjalan kansan kohtalon vuosista, evakkoon lähdöstä ja asettumisesta uusille asuinsijoille, jälleerakentamisesta ja jatkuvasta kaipuusta synnyinseudulle. Juhlapuheen pitänyt Päivi Klemelä palautti mieliin ne ratkaisevat tapahtumat, kun Karjalasta oli pakko lähteä, raskaan evakkokotipaaleen ja väliaikaisen sijoittumisen. Hän kertoi myös asutustoiminnan vuodet uusissa sijoituskunnissa, karjalaisten sopeutumisen uuteen asuinympäristöön ja uusien sukupolvien kasvun muun Suomen yhteyteen. Hän korosti Karjala-seurojen merkitystä karjalaisten yhdyssiteenä, karjalaisen kulttuurin vaalijana ja sen historian sekä perinteen tallentajana.

Juhlissa esitetty Alpo Jaarisen 1998 kirjoittama runo kuvaa elävästi sitä muistojen kirjoa, joka on piirtynyt niiden karjalaisten sydämiin, jotka joutuivat jättämään Karjalan yli 60 vuotta sitten.

Lauluryhmä Mantelit lauloi evakkomatkaista. Kuva Auli Kumpunen.

Päivi Klemelä piti juhlapuheen. Kuva Auli Kumpunen.

Ansioimerkkien saajat ryhmäkuvassa. Kuva Auli Kumpunen.

Muistan kauniin Karjalan

Vielä muistan kauniin Karjalan.
Aatoksissain aina kiiruhdan
sinne, missä Vuoksi päilyy.
Muistoissani aina säilyy
kuva kauniin Kotikarjalan.

Rannat muistan kauniin Kaltoveen.
Niin monet muistot jäivät sydämeen
Äyräpäällä muistan kesää
tuhannet, kun linnut pesää
rakenteli kaislarannoilleen

Muurainsuot ja runsaat marjamaat,
mansikoita täynnä koivuhaat.
Aallot kotijärven armaan
vilvoitusta antoi varmaan
heinänajan päiviin helteisiin.

Lapsuuteni muistan koulutien.
Lapsenlapset sinne mukaan vien.
Käymme ohi viljapellon
Kuulla saamme karjankellon,
jossain kaukaa käen kukkuvan.

Niin monet muistot mieleen piirtyneet
on kerallamme tänne siirtyneet.
Vei sota meiltä paljon toki
muistoissamme yhä Heinjoki
on sydämessä pala Karjalaa.

Tarvasjoen Karjalaisten puheenjohtaja Reijo Tetri ja piirin puheenjohtaja Kaarlo Kojon. Kuva Auli Kumpunen.

Tiileri-Areenan 10-vuotisjuhlat 29.10.2005

← Pasi Vesamole luovutetaan hopeista ansiomerkkejä. Kuva Päivi Teerimäki.

→ Markku Koskinen, Juha Tilkanen, Pasi Vesamo, Ilkka Kanerva ja Jukka Pekkala Tarvasjoen juhlassa. Kuva Päivi Teerimäki.

Kuten Tarvas-lehti viime numerossa kertoi, ehti Tiileri-Areena 10 vuoden ikään. Varsinaisia kymppisynttäreitä juhlittiin lauantaina 29.10.2005. Juhlat alkoivat jo aamupäivällä monenlaisella ohjelmalla ja varsinaista pääjuhlaa vietettiin illalla Tarvas-Hovissa.

Juhlissa muisteltiin Tiileri-Areenan rakentamisen historiaa paikkakunnan yhteishengen ja talkoorakentamisen menestystarinana, mutta myös siinä toimineen jääurheilun rikkautta alueen nuorisolle ja muillekin asukkaille menneen kymmenen vuoden aikana. Tervetulleeksi juhlaan yleisöä toivottaessaan Juha Tilkanen muisteli sitä innostusta, jolla jäähalli rakennettiin ja on pidetty yllä. Näin luotiin alueen lapsille ja nuorisolle erin-

omaiset harrastusmahdollisuudet. Niiden laajuutta kuvaa se, että nyt on tuotettu 75 000 tuntia ohjattua toimintaa vuodessa ja sen ohessa luotu alueesta maakunnan voimakas jääurheilukeskus.

Juhlapuheen piti SLU:n toiminnanjohtaja Jukka Pekkala. Hän korosti puheessaan vahvan seuratoiminnan merkitystä koko yhteiskunnalle. Urheiluseurat tuottavat yksityisille ja laajemmin kaikille ihmisille terveyttä ja yhteisöllisyyttä. Seurat aktivoivat liikuntaan ja luovat liikuntapaikkoja rakentaen mahdollisuudet sen harrastamiseen. Hän uskoi, että muutuvassa yhteiskunnassa tulee entistä tärkeämmäksi terveyden edistäminen liikunnan avulla ja seuratoiminnan yhteisöllisyyttä lisäävä vaikutus. Kunta- ja

palvelurakenteen uudistuessa paikkakunnan elinvoimaisuutta vahvistaa ja yhteisöllisyyttä ylläpitää alueen seuratoiminta ja urheilun lajikulttuuri. Siinä suhteessa Auranmaa ja Tarvasjoki on vahvassa asemassa jäähallin ja koko Tarvas-Hovin urheiluympäristön toiminnan ansiosta.

Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja, eduskunnan varapuhemies Ilkka Kanerva onnitteli juhlivaa Tiileri-Areenaa ja sanoi: ”Tällaista saa aikaan vain rohkeat ihmiset, jotka ovat mukana täydellä sydämellä. Urheilu yhdistää suomalaisia. Urheiluseuroissa tapaa aidointa paikkakunnan henkeä parhaimmillaan. Sen hengen luojina liikuntapaikat ja liikunnan vetäjät ovat hyvin tärkeässä roolissa. Tästä Tiileri-Areenan nousu Tarvasjoelle on

loistava esimerkki jopa valtakunnallisesti. Tälle siviilirohkeudelle haluan antaa huikean hatunnoston kymmenen vuoden mittaisesta menestystarinasta.”

Juhlissa muistettiin ja palkittiin myös ratkaisevasti jäähallin rakentamiseen ja toimintaan vaikuttaneita henkilöitä. Erityisesti muistettiin jäähallin syntymisen sielua ja suurta puuhamiesta Pasi Vesamo, joka palkittiin Suomen Jääkiekkoliiton hopeisella ansiomerkillä. Pronssisen ansiomerkin saivat Ismo Koivusaari, Matti Laine, Lassi Mellanen, Jarkko Mäenpää, Markku Pönni, Simo Tapani, Asko Vesamo ja Timo Vesamo.

Kolme vuosikymmentä Tarvasjoen kuntalaivan peräsimmässä

Tämän kirjoituksen ei ole tarkoituksena olla tilinpäätös eivätkä muistelmät niistä 31 vuodesta, jotka olen ollut Tarvasjoen kunnanjohtajana. Tähän ei anna edes mahdollisuutta käyttävissäni oleva Tarvaslehden palstamäärä. Muutama ajatus ja muistelo on kuitenkin paikallaan. Ensimmäinen käyntini Terttu vaimoni kanssa Tarvasjoella tapahtui marraskuussa 1974, jolloin olin työpaikkahaastattelussa. Ajettuamme noin 500 km silloisesta työ- ja asuinpaikkakunnaltamme Pulkkilan kunnasta lähestyimme Tarvasjoeta lännestä päin. En silloin tietänyt ajavani yli tuhatvuotista historiallista Hämeen Härkätietä. Täälläpäin Suomea oli tuolloin ollut harvinaisen lämmin syksy. Syysviljat viheriövät laajoilla peltoaukeilla ja puiden lehdetkin olivat osittain vielä puissa. Kiinnitimme jo silloin huomiotamme kauniiseen jokilaaksomaisemaan. Nytemmin tiedän, että se kuuluu Paimionjoen kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi luokiteltuun maisemakokonaisuuteen. Vähitellen tuli Tarvasjoen kirkko torneineen näkyviin ja tiesimme lähestyvämme kirkonkylää. Kunnanhallituksen kokoushuoneessa odotti minua kymmenkunta tummiin pukuihin pukeutunutta herrasmiestä (haastattelijoina ei ollut yhtään naista). Haastattelu tapahtui leppoisessa hengessä, minä taisin olla aktiivisempi kyselijäosapuoli. Haastattelun jälkeen ajoimme samat 500 km takaisin Pulkkilan. Jonkin ajan kuluttua tuli kunnanvaltuuston pöytäkirjanote, josta kävi ilmi valintani Tarvasjoen kunnanjohtajaksi. Otin viran vastaan 14.2.1975. Olin kiitollinen, että sain tervetulo-lahjaksi Tarvasjoen historiikirjan. On varsin tärkeää tuntea seudun historia, tietää se perusta, jota menneet sukupolvet ovat jakanneet ja jolle uusien sukupolvien tulee jatkaa rakennustyötä. Kaikessa rakentamisessa perusta ja perustukset ovat rakennuksen tärkein osa. Tämä tuntuu nykyaikana helposti unohtuvan. Rakennetaan pilvilinnoja, jotka sortuvat sen vuoksi, ettei ole otettu selvää perustuksesta, historiasta. Luettuani muuttaman kuukauden kuluttua Tarvasjoen historiikirjan uudestaan avautui se jo eri tavalla, kun olin oppinut tuntemaan ihmisiä, paikkoja ja paikallisten ihmisten ajatusmaailmaa. Tarvasjoen seutu ei ole ollut mikä tahansa metsäkylmä, vaan täällä on ollut elämää kivikaudelta ja esihistorialliselta ajalta lähtien nykypäivään. Tarvasjoen seutu on ollut muinaisten risteyspaikka, Härkätietä pitkin ovat kulkeutuneet niin kuninkaat, keisarit, eri maiden sotajoukot kuin kauppiat, talonpojat ja käsityöläiset. Olen ylpeä ja kiitollinen, että olen voinut nämä 31 vuotta olla jatkamassa sitä katkeamatonta ketjua, yhtenä sen lenkinä, jota menneet sukupolvet, aina 1300-luvun alkupuolelta ja kunnan itsenäistyttyä vuodesta 1869

lähtien, ovat olleet rakentamassa tätä seutua. Vaikken halua mitenkään korostaa tai kehua itseäni, minusta ainakin tuntuu, että olen päässyt varsin pitkälle sisään tämän seudun sielun ja hengen syvimpiin sopukoihin.

Nuorena 32-vuotiaana intoa ja tarmoa täynnä olevana ryhdyin hoitamaan virkaani. On vielä syytä mainita, että aloittaessani kunnallista uraani 36 vuotta sitten, tapahtui heti alkuvuosina kuntakentällä suuria, kansalaisten elinoloja parantavia uudistuksia, joista tässä yhteydessä mainitsen mm. peruskoulujärjestelmään siirtymisen 1970-luvun alussa, samoin kansanterveyslain voimaantulon täytäntöpano ja lasten päivähoidon. Uudistusten virta on jatkunut aina näihin päiviin saakka. Talousarvioasetelmat ja kirjanpito ovat moneen kertaan uudistuneet Tarvasjoella oloaikani. Konttoritekniikka on näiden kolmen vuosikymmenen aikana kehittynyt valtavasti askelin (myös kustannukset). Ei nyt ihan enää sulkakynää käytetty, mutta lyijykynä, kalkkeeripaperi, vahakset, Aga-levy kirjanpidossa jne. olivat vielä kova sana toimistotyössä. Jouduttiin tekemään paljon päällekkäistä työtä. Paljon myöhemmin ovat kopio-koneet ja ennen kaikkea tietokoneet tulleet helpottamaan ja monipuolistamaan toimistotyötä ja antaneet paremmat mahdollisuudet palvelulla luottamushenkilöitä monimutkaisissa asioiden valmistelu- ja päätöksentekoprosesseissa ja ennen kaikkea palveltaessa kuntalaisia. Tämän seurauksena on kuitenkin ns. A4-saaste lisääntynyt valtavasti.

Tarvasjoki on ollut melko pitkään elinkeinorakenteeltaan maatalousvaltainen kunta. Vielä vuonna 1960 maataloudesta sai toimeentulonsa 71 % ammatissa toimivasta väestöstä. Vuoteen 1970 mennessä maatalouden osuus elinkeinorakenteesta selvästi supistui ollen kuitenkin vielä yli 50 %. Vuonna 2003 maatalouden osuus elinkeinorakenteesta on enää 8,9 % ja työpaikkarakenteesta 13,2 %. Maatalouden osuuden supistuessa teollisuuden ja palveluelinkeinojen osuudet ovat vastaavasti kasvaneet. Teollisuudesta saa elinkeinorakenteen mukaan toimeentulonsa 35,1 % (työpaikkarakenteen mukaan 39,9 %) ja palveluista 53,9 % (työpaikkarakenteen mukaan 43,7 %). Maatalouden vapauttaessa työvoimaansa, eikä paikkakunnalta löytynyt tuoloin korvaavia työpaikkoja, joutuivat lähinnä nuoret hakeutumaan kaupunkeihin, lähinnä Turkuun. "Maaltpako" oli myös tavallaan muotia. Väestökatoa jatkui melko voimakkaana aina 1970-luvun puoliväliin saakka. Väestön väheneminen alkoi selvästi hidastua 1970-luvun loppupuolella ja kääntyi nousuun vuodesta 1980 (1682 asukasta) ja on jatkunut näihin päiviin saakka plusmerkkisenä kolme pientä notkahdusta lukuunottamatta. Lokakuussa 2005 asukasluku oli 1956. Tarvasjoki poikkeaa ikärakenteensa puolesta varsin selvästi suurimmasta osasta Suomen kunnista. Meillä on paljon lapsia suhteutettuna väkilukuun. Esimerkiksi 0–6-vuotiaita on 9,5 % väestöstä (sijoittuu maan kunnista 40 parhaan joukkoon). Alle 15-vuotiaita on 21 % (maan tilastoissa 50 parhaan joukossa). Vastaavasti yli 75-vuotiaita on n. 10 % ja yli 65-

vuotiaita 17,8 %. Ikärakenteemme noudattaa siten melko hyvin ns. Gaussin käyrää ja on siten tasapainoinen.

Maaseutukunnat havahtuivat väestökadon tosiasiaan tultaessa 1970-luvulle ja ryhtyivät kaavoittamaan omakoti- ja rivitaloalueita. Näin tapahtui myös Tarvasjoella. Ensimmäinen melko suppealle alueelle kirkon seudulle saatiin vahvistettua ensimmäinen rakennuskaava marraskuussa 1973. Tullessani kuntaan oli kaava jo osittain toteutussa. Rakentajat olivat tuolloin enimmäkseen vielä kunnan sisältä. Suurin ongelma kunnan kehittämistyössä oli ja on edelleenkin se, ettei kunta omista maa-alueita kunnan keskustaajamassa. Tilannetta helpotti hieman pienehkö (n. 20 tonttia) kunnan alueen kaavoittaminen kaava-alueen luoteisnurkkaukseen. Varsinaisen sysäyksen kunnan kehittämiseksi antoi Virola-nimisen tilan saaminen kunnan omistukseen ja alueen kaavoittaminen v. 1975–1976. Kunnan tuli olla aktiivinen ja tarkkana, jotta kunta saisi ko. tilan ostettua. Allekirjoitin kaupparakennuksen, kun kauppa-mahdollisuuksista tuli vihiä, vaikkei kunnan minkään toimielimen virallista päätöstä ollut edes olemassa. Tämä osoittautui kunnan kehittämisen kannalta aivan ratkaisevaksi hetkeksi. Tämän jälkeen olikin aikaa rauhassa tutkia eri laajentumismahdollisuuksia, laatia maakäytön suunnitelmia ja edetä siltä pohjalta. Saimme aina riittävän aikaisiin uuden alueen omistukseemme ja kaavoitettua, ettei koskaan tarvinnut myydä "eioota". Aikanaan tulivat Hankaanmäen ja Päivärinteen asuntoalueet, jota viimeksi mainittua on parhaillaan laajennettu. Kun katsoo karttaa kunnan keskustaajaman kohdalta, voi yhdellä silmäyksellä todeta, että aluetta halkoo kaksi jokilaaksoa peltoineen ja siten rakennuskelpoiset maat sijoittuvat pienehköihin metsäsaarekeisiin. Taajamarakenteesta tulee väkisin hieman hajanainen ja pitkäkötöitä esiin tekevät kunnallistekniikan kalliimmaksi. Vuonna 1976 toteutettu keskusta ja Juvan välinen vesi- ja viemäriverkosto sekä vuonna 1979 rakennettu jätevedenpuhdistamo ovat palvelleet ja palvelevat eri asuntoalueiden lisäksi Härkätien varren vanhempaa rakennuskantaa. Tämä on tärkeää aikana, kun haja-asutusalueiden kiinteistöjen tulee ratkaista jätevesiasiansa. Merkittävä kunnallispoliittinen päätös tehtiin 1980-luvun puolenvälin paikkeilla, kun lähdettiin toteuttamaan vesi- ja viemäriverkoston laajentamista kattamaan koko kunnan alueen. Tämän mahdollisti Marttilan ja Karinaisten kuntien kanssa rakennettu yhteinen vedenotto Marttilan Rahkioon harjualueelle. Veden riittävyys ja paineen tasaisuus varten rakennettiin kymmenkunta vuotta sitten vesitorni.

Oman lukunsa vaatii elinkeinotoiminnan ja yritystoiminnan kehittäminen. Kunnan tehtävään on tällä sektorilla yritystoiminnan yleisten edellytysten luominen, ei yrittämisen eikä riskien ottaminen. Kaiken kehittämisen edellytys oli taasen yritystoimintaan soveltuvan ja loogisesti hyvällä paikalla sijaitsevan maan hankkiminen valtatie 10 varrelta. Vähitellen monien vaiheiden ja maan-

vaihtojen jälkeen saatiin 1980-luvun puolenvälin paikkeilla hankittua alkuun riittävästi maata kaavoitettavaksi. Teollisuusalue sai nimekseen Tylli ja sinne saatiin melko nopeasti kymmenkunta yritystä ja teollisuuslaitosta, joista useimmat ovat jo muutamaan kertaan laajentaneet. Yritykset eivät ole tulleet alueelle itsekseen, vaan se on vaatinut lukemattomia yhteydenottoja ja neuvotteluja. Olen iloinen, että kaikki kunnassa toimivat yritykset ovat hyvin menestyviä, ovat mukana maanlaajuisissa hankkeissa ja projekteissa. Tarvasjoki onkin, vaikkei sitä hevin myönnetä, taasen asukaslukuun suhteutettuna, varsin teollistunut kunta. Teolliset yritykset työllistävät nimittäin noin 200 työntekijää. Yritystoiminta edellyttää tonttimaan ja kunnallistekniikan lisäksi, että muutkin yritysten sijoittumiseen kuntaan vaikuttavat asiat ovat kunnassa. Näitä ovat erityisesti asuntotuotanto, tonttitarjonta ja kunnalliset ja muut palvelut. Asuntotuotantoon kunta on satsannut varsin paljon 1970-, 1980- ja 1990-luvuilla. Vuokra-asuntoja on kaikkiaan 45, joista viimeisimmät 12 vanhusten asuntoa valmistuivat tänä vuonna. Kysyntä ja tarjonta ovat tällä hetkellä tasapainossa. Kaikki peruspalvelut löytyvät omasta kunnasta. Luksusta meillä ovat vapaa-ajan palvelut, mm. Tarvas-hovi uimahalleineen, palloilusalaineen, kuntosaleineen ja jäähalli. Moderni yhtenäiskoulu, joka valmistui elokuussa 2001, antaa hyvät lähtökohdat nuorillemme jatko-opiskeluun ja elämän kouluun.

Tässä oli joitakin esimerkkejä niistä hankkeista ja kunnan kehittämistyöstä, joita olen saanut olla konkreettisesti edesauttamassa ja vetämässä. Kehittämistyö on vaatinut suunnattomia markka- ja euromääriä. Hankkeiden toteuttaminen ei ole aina osunut valtion toimenpiteiden vuoksi kunnan talouden kannalta ajallisesti parhaalla mahdollisella tavalla. Hankkeita on jouduttu toteuttamaan samanaikaisesti. Kunnan talous on ollut tästä syystä varsin kireällä. Eräänä johtotähtenä olen pitänyt sitä, ettei kunta velkaantuisi enempää kuin maan kunnat keskimäärin. Tämä on onnistunut varsin hyvin. Välillä on ollut hyvinkin raskasta, mutta aina on kuitenkin selvitetty ja onnelliset, iloiset asiat jäävät aina muistoina päällimmäisiksi. Olen tietenkin jäävi arvioimaan omaa toimintaani, mutta olen mielestäni onnistunut luotsaamaan kuntalaivaamme ohi vaarallisten karikoiden eikä juuri pohjakosketuksiakaan ole ollut.

Vastuullista työtäni ovat helpottaneet asioihin hyvin perehtyneet luottamushenkilöt ja koko kunnan henkilöstö. Jäädessäni 1.3.2006 alkaen eläkkeelle esitän parhaimmat kiitokseni Teille kaikille menneistä vuosista. Kävi viireillä olevassa kunta- ja palvelurakennemuutoksessa miten tahansa, maantiede on ja pysyy meille edullisena, olemme lähellä Turku. Mikäli Turku aluekeskuksena kehittyä, ulottuu sen vaikutus myönteisenä meille joka tapauksessa ennemmin tai myöhemmin.

Stig Nyberg
Kunnanjohtaja

Heli Laaksonen ja murrerunoja. Kuva Pekka Vaari.

Tarvasjoen Martat 90 vuotta

Tarvasjoen monien vuosijuhlien sarjassa viimeisenä Tarvasjoen Martat viettivät 90-vuotisjuhliansa 19.11.2005 Tarvas-Hovissa Wanhanajan Iltamien muodossa. Runsaslukuinen yleisö sai eläytyä Martta-aatteen ja yhdistyksen historiaan nykyisten marttojen taidolla esittämän näytelmän muodossa. Iltamien sykähdyttävien osuus oli murrekirjailija Heli Laaksosen esitys murteiden kirjoittamattomasta viestinnästä esivanhemmilta nykypäivään. Esimerkein hän elävästi kertoi murreseurien rikkaasta tunteiden ja huumorin tulkinnasta ja niiden yhteisöllisyyteen yhdistävästä voimasta. Esittämällä omia runoja esityksensä lomassa, hän osoitti kuinka elämää, arkea ja juhlaa voi syvemmin kuin kirjakielillä kuvata murteiden ja murreseurien elävällä kirjolla.

Marttayhdistys perustettiin 90 vuotta sitten. Kertojana Nina Lampa. Kuva Pekka Vaari.

Juhlayleisöä. Vas. ohjelman juontaja Marja Norha ja toinen oik. Tarvasjoen Marttojen puheenjohtaja Maija Mäkitalo. Kuva Pekka Vaari.

Ansioimerkeillä palkitut martat. Kuva Pekka Vaari.

Jaa, jaa...joulu se tulla jolkottaa. Me seurakunnan työntekijät huomaamme sen viimeistään silloin, kun tämän lehden puuhamies Kalervo Mäkinen rupeaa juttelemaan meille, että niitä juttuja Tarvaslehteen taas kaipailaan.

Viime kesästä on vielä todettava tuoreessa muistissani olevat kovat kuulakissat, johon Minna-kanttori ja Outi-pappi oikein urakalla treenasivat. Herrasmanin laavulla oli paljon väkeä ja ilmassa oikean urheilujuhlan tuntua. Voittopokaalini on edelleen olohuoneen parhaalla paikalla. Kiitos kaikille kuulakissan arvuksiin osallistuneille; ystäväseurakunta Novaa tuli näin autetuksi monella sadalla eurolla.

Kuluvana syksynä on pitäjässä ollut monenmoista juhlaa, joissa osassa olemme saaneet mukana olla. Martat ovat hääranneet näillä main jo kunnioitettavat 90 vuotta ja Tarvasjoen Karjalaisetkin 60 vuotta. Palvelukeskus ja jäähalli täyttivät 10 vuotta. Jokavuotiseen tapaan olemme myös viettäneet sotaveteraanien kirkkopyhää, kymppisynttäreitä, 75-vuotiaiden syntymäpäiväjuhlia, kinkeritalojen ja yhteisvastuukerääjien kiitoskahveja, ripikoulun aloitusta, perhekirkkoja, sadonkorjuun kiitosjuhlaa, pyhäkoululaisten juhlaa ja ovatpa monet yksityiset ihmisetkin juhlineet tasavuosiensa. Hautausmaan laajennusosa valmistui ja elokussa se vihittiin käyttöön. Melkein joka sunnuntaiksi on perinteisen messun lisäksi ollut jokin teema erilaisten juhlien merkeissä. Olen ensinnäkin kovasti iloinut siitä, että jumalanpalveluksissa on ollut niin paljon väkeä. Toiseksi tämä suuri juhlien määrä osoittaa sen, ettei Tarvasjoki missään tapauksessa ole mikään "tuppukylä, jossa ei koskaan tapahdu mitään". Päinvastoin, papilla ainakin on ollut kiirettä.

Seurakunnan talouden tasapainottamiseksi on tehty kovasti työtä. Valoa tunnelin päässä näkyy; muutama arkkihiippakunnan talousasiantuntija on sitä mieltä, että vaikeimmat vuodet rahan suhteen saattavat hyvinkin olla takanapäin. Tiukkaa taloudenpitoa on harjoitettu siksi, että voisimme osoittaa Kirkkohallitukselle ja Turun tuomiokapitulille pärjäävämmme omillamme. Nyt maassa jylläävän kuntarakenteen uudistusten myötä näyttää kuitenkin siltä, että jossain vaiheessa meidän seurakuntammekin liittyy

Kotikirkon alttari kutsuu taas joulun aikaan.

osaksi suurempaa yksikköä. Monet ovat kyselleet: "Milloin tämä kaikki tapahtuu ja mihin suuntaan?" Aikataulusta ei voi sanoa mitään varmaa, mutta muutaman vuoden sisällä päätöksiä on tehtävä, muussa tapauksessa joku muu, ylempi taho tekee päätökset meidän puolestamme. Luonnollinen suunta yhdentymisneuvotteluille on Lieto. Tietenkin seura-

kunta seuraa tarkasti, millaisia ratkaisuja Tarvasjoen kunta tekee. Kunnan ja seurakunnan on järkevintä liikkua samaan suuntaan. Tuo tulevaisuus mitä hyvänsä tullessaan, on hyvä muistaa Marsalkka Mannerheimin sanat: "Jos pysymme uskollisina itsellemme ja kaikissa vaiheissa yksimielisesti ja järkkymättä pidämme kiinni niistä arvoista, jotka tähän päivään

asti ovat olleet Suomen vapauden perustuksena – isiltä peritystä uskosta, isänmaanrakkaudesta, päättäväisyydestä –, niin maamme kansa voi lujasti luottavaisena katsoa tulevaisuuteen."

Tänä vuonna olen yrittänyt valmistaa mieltäni siihen, että meidänkin huusholliin joulu tulee, vaikken sitä niin kovasti valmistelisiikaan. Mitä järkeä on paljossa valmistelussa, jos siitä seuraa vain liikaa kiirettä, väsymystä ja rahanmeno. Sitä paitsi monissa kodeissa juuri joulun alusaika on perheriitojen aikaa. Odotukset lyövät yli laitojen, pinna kiristyy.

Maria kantoi Jeesus-lasta 9 kuukautta kohdussa. Jeesusta odotettiin, niin kuin jokaista syntyvää lasta odotetaan. Tietysti kotia valmistetaan vauvan tulolle, mutta sittenkin tärkeintä odotusaikana on henkisesti kasvaa ottamaan vauva vastaan. Rauhoittua.

Kaiken kiireen ja hössötyksen sijaan kannattaisi tehdä himmeli (meikäläinenkin on osannut sellaisen väsäätä, niin varmasti Sinäkin) ja laittaa sen kattoon hiljakseen pyörimään. Sitten toosat kiinni ja kynttilä palamaan, mukava asento nojatuolista. Himmelin katseleminen rauhoittaa, himmeli tarkoittaa taivasta (ruots. himmel = taivas). Unohda maallinen meno, hiljennä vauhtia, kosketa tuonpuoleista. Olkkoristeen äärellä hiljentyen seimen lapsi, pahnojen lapsi saa syntyä sydämeesi.

Jouluni on erilainen kuin koskaan ennen elämäni aikana. Ensimmäinen joulu ilman isää. Kosken hautausmaalla saan käydä sytyttämässä kynttilän hänen haudalleen. Olen usein puhunut siitä, kuinka haudalla saa ja voi tehdä surutyötä. On joku konkreettinen paikka, jossa olla surunsa kanssa. Isänpäivänä haudalla ei ollut helppoa eikä varmaan joulunakaan, mutta lämmöllä ja rakkaudella kynttiläni sytytän.

Sinä, joka olit rikas, tulit köyhäksi, että me Sinun köyhydestäsi rikastuisimme. Sinä, joka olet kaikkein herrain Herra, olet tullut meidän veljeksemme, että me tulisimme Jumalan lapsiksi. Sinä suuri Rauhanruhtinas, lahjoita meille rauhasi. Aamen.

Nähdään joulukirkossa!
Outi-pappi

Kuvasarja pitäjän kesäjuhlien kuulantyöntökisasta. Kuvat Pirkko Koskinen ja Hanna Haapanen.

Tervetuloa kotikirkkoon! Tervehti vastaanottaja kirkon ulkoportilla vierailulle tullutta ryhmää. ”Vierailijoita” tutussa paikassa, kotikirkossa.

Ensin kyseltiin mistä kirkon tunnistaa ja mitä erityistä kirkossa on muihin rakennuksiin nähden tai rakennuspaikkaan nähden. Huomattiin ristit, iso koko, sijainti mäellä ja ympäröivä hautausmaa.

Ja kellot. Vaikka kukaan ei nähty kirkon kelloja, kaikki ryhmät kertoivat kirkon tuntomerkinä korkealla olevat kirkonkellot. Niinpä olikin aika kirkonkellon kutsua väki kirkkoon.

Pieni vellikello kilkkuteli eteisessä kutsuen sisään ja ryhmälle annettiin tehtävä: haistellen ja mittailen siirtyä alttaria kohti.

Sisällä kerrottiin kirkosta tilana; historiallisesti tärkeänä, perinteiden ylläpitäjänä, kehityksen ja sivistyksen tuojana, kylän yhteisenä paikkana, pyhänä Jumalan kohtaamisen paikkana.

Etsittiin mielenkiintoisia kohteita kirkosta valokuvasuunnistuksella. Kerrottiin häpeäpenkistä, messukasukasta, ruokoilemisesta, ehtoollisesta, lähetystyöstä, hautauksesta, vihkirijyistä, kasteesta, vanhoista tavoista, Jumalan puustosta... Etsittiin pappia, kanttoria tai suntiota. Kuunneltiin, katsottiin, laulettiin, kuljettiin, haisteltiin, tunnusteltiin. Ja lopuksi maisteltiin. Käytimme kaikkia viittä aistia kirkon kokemiseksi omana tärkeänä paikkana, kotikirkkona.

Kotikirkkoon kävi tutustumassa lähes 400 lasta ja aikuista erikokoisina ryhminä. Kotikirkko tutuksi –rintamerkkejä tehtiin 350 kappaletta, kirkkopipareita paistettiin paljon ja pussitettiinkin satakunta, kirkkokaramelleja jaettiin 6 pussillista ja viinirypäleitäkin pari tertullista.

Kotikirkko tutuksi viidellä aistilla liittyi Kirkko 850 vuotta Suomessa –juhla-voiteen, jota tänä vuonna on vietetty. Innostuimme saamastamme materiaalista ja kokemuksista teemaan liittyen. Suunnittelu ja toteuttaminen oli mukavaa ja erittäin palkitsevaa ja siitä vastasivat lastenhojaaja Päivi ja nuorisotyönohjaaja Kaisa. Mukana toteutuksessa olivat myös Outi-pappi, Minna-kanttori, Leena-suntio ja Riitta-varasuntio. Yhteistyö koulun ja päivähoitoväen kanssa oli ensiarvoisen tärkeää.

Toivomme, että erityisesti lapsille ja nuorille jäi mieleenpainuvasti muistoihin vierailun ydin: Kotikirkko on ollut kauan ennen meitä ja on edelleen meille tärkeä paikka. Pitäkää se arvossaan ja käykää kotikirkossa!

Kotikirkko

”Kynttilät sytytetään. Uruissa sävelet soivat. Alttarin kukat jo nään. Kotikirkkoon näin askelet toivat. Kotikirkko, oma paikka, täällä yhdessä rukoilla saa. Kotikirkossa iloinen laulu, kertoo hyvää sanomaa.

Hiljaisuus niin rauhoittaa. Yhdessä on hyvä kiittää. Rakastavaa Jumalaa, Hänen armonsa kaikille riittää. Kotikirkko, oma paikka, täällä yhdessä rukoilla saa. Kotikirkossa iloinen laulu kertoo hyvää sanomaa.”

Kotikirkko laulu - Kaija Eerola

Nuorena voi vitsan vääntää ja opetella kirkonkellojen soittoa. Leena-suntion apulaisina ovat Väinö ja Helmi.

Kotikirkosta Leena-suntion kirkonkellojen soitto koulu, lyhyempi oppimäärä:

Tarvasjoen kirkon kellotapuli on n. 20m korkea ja siellä on kolme kelloa.

Kelloilla on aina viestitetty kyläläisille erilaisia asioita. Vieläkin kellojen erilaiset soitotavat kertovat eri asioista.

Tarvasjoen kirkossa kelloja soitetaan käsin ja niin soitettiin saadaan persoonallisia ja tilanteeseen sopivia vivahteita.

Perinteiset soitotilanteet, jotka voi pidemmän matkan päässäkin tunnistaa:

Läppäykset 3+3+3 pienen kellon lyhyttä soittoa soitetaan ehtookellojen alus- sa. Ne kuvaavat Kristuksen ristiinnaulitsemisen naulanlyöntejä käsiin ja jalkoihin.

Ehtookellot aloittaa lauantai-illalla pyhän vieton ja niitä soitetaan myös muiden pyhien aattoiltoina.

Hautajaisiin liittyvät kellot

Sanomakellot naiselle tai miehelle silloin, kun vainaja tuodaan hautausta odotamaan.

- naisen sanomakellot aloitetaan soittamalla pienemmällä kellolla ikävuosikymmenet ja suuremmalla pitkä välisoitto ja loppuun vielä vuodet.

- miehen sanomakellot samalla tavalla, mutta vuodet isolla kellolla

Toinen hautajaisiin liittyvä soitto on saattokellot matkalla kirkosta haudalle.

Jumalanpalveluskellot

- Huomenkellot klo 9 tai tuntia ennen jumalanpalvelusta

- Yhteensoitto jumalanpalveluksen alkaessa (aloitetaan läppäyksillä)

- Loppukellot jumalanpalveluksen päätteeksi

Hääkellot soitetaan hääjuhlan alussa. Silloin soittaja voi eniten ”säveltää” soitellessaan iloisesti kahdella pienimmällä kellolla.

Nyt vain kuuntelemaan korvat tarkkana kellojen soittoa.

JOULUNAJAN KIRKKOTILAISUUDET

24.12.	KLO 15	JOULUAATON HARTAUS
24.12.	KLO 22	JOULUYÖN MESSU
25.12.	KLO 8	JOULUAAMUN SANAJUMALANPALVELUS
26.12.	KLO 19	TAPANINPÄIVÄN MUSIIKILLINEN ILTAKIRKKO
1.1.	KLO 10	UUDENVUODENPÄIVÄN MESSU
6.1.	KLO 10	LOPPIAISEN MESSU SEKÄ KAUNEIMMAT JOULULAULUT VIELÄ KERRAN

Kanttorin kantaatit

Kuulakilpailu

Paljon on kyselyt kesän kuulakilpailun vaiheista ja kesälomien takia tiedottaminen kansan keskuuteen jäi vähäiseksi. On tullut aika korjata tilanne ja näin Tarvaslehden välityksellä kertoa kisatuloksista. Voittotuloksen arviointi sai aikaan suuren osallistumisen ja ennakkoon arvauspisteissä oli monta mukavaa hetkeä kun arvioitiin mahdollista kuulakaarta. Askeleita oli mitattu ja pohdittu voit-tajavaihtoehtoa kirkkoherran ja kanttorin nuoruusvuosien kisakokemuksia pohtien ja nykykunnan tilaa arvioiden. Itse kisailijat loivat toisillensa paineita tekstiviesteillä harjoituskaaria ja -ohjelmia vertaillen. Srk:n työntekijöiden keväisessä virkistyspäivässä käytiin harjoituskisa kaikkien työntekijöiden kesken, jonka tulos jätettiin salaisuudeksi kesää ajatellen.

Itse kilpailupäivä sai väkeä liikkeelle Herrasmannin laavulle toista sataa henkeä. Sää suosi kilpailua ja järjestäjät olivat luoneet oikean kisatunnelman työntöpaikalle palkintokorokkeineen. Pohjoi-

sen poikien tekemän doping-testauksen jälkeen kisa pääsi käyntiin. Lopputulos oli, että arvolleen sopien kirkkoherra voitti tuloksella 8.70 ja kanttori sai toisen palkinnon tuloksella 7.36. Outin voitontahto on yleisesti tunnettu, nytkin se toi toivotun tuloksen. Tunnelma nousi huippuunsa kun palkinnot jaettiin ja osallistujat seisivat palkintokorokkeella pokaalien, mitalien ja kukkapuskien kera. Kansa kajautti vielä Maamme-laulun, kuin suoremmissakin kisoissa. Sekä Outilla että minulla palkinnot ovat arvokkaimmalla paikalla kotona kaikkien nähtävänä.

Kisaan liittyen kaikkien osallistujien kesken arvotun voiton, kylpylän lahjakortin voitti Sofia Savolainen ja parhaiten voittotuloksen ja voittajan arvasi Markku Pönni sentin heitolla. Hän voitti tiilisen pihagrillin. Ystävyysseurakunta Novan hyväksi kertyi arvausrahoja 304 € ja Herrasmannin isäntäväki lahjoitti kahviloista vielä 100 €. Tapahtuma oli siis hyvinkin onnistunut – kiitos idean isälle Timo Isotalolle!

Voiko urkupillillä juoda mehua?

Kirkko Suomessa 850 vuotta tiimoilta päätimme järjestää koululaisille urkukonsertin. Turun tuomikirkon kanttori Anu Åberg oli vieraanamme 17.11. ja neljäsä eri tilanteessa ikätason mukaan käytiin läpi koululaiset eskarista yläasteeseen. Kyseessä ei ollut perinteinen konsertti, vaan jutellen ja lapset mukaan ottaen käytiin läpi urkujen rakennetta, erilaisia esitystyyliä ja luotiin jopa satutunnelmia. Bachin d-molli Toccatassa sai pienimpien esityksessä joku lapsista soittaa jalkion urkupisteen säveltä Anun ohjauksen mukaan. Jäätelöauton teema sai kyytiä Bachin tapaan. Anun improvisaatiosta tuttuun lauluun sai kuunnellen etsiä, koska tunnisti melodian. Yläasteikäisille esiteltiin jo perinteikkäämmiin urkumusiikkia. Kaikki kuulijat saivat istua parvilla – sekin uusi kokemus monelle.

Tulevia tapahtumia

Musiikkityön joulunaikaa monipuolistaa Turun NMKY:n Aino-kuoron joulukon-

serttievailu Satu Luukkosen johdolla perjantaina 16.12. Oman pitäjän koululaisten musiikkiryhmä Kultasirkut esiintyvät myös Sadun johdolla. Konsertti alkaa kirkossa klo 19.30.

Neljäntenä adventtina 18.12. klo 19 lauletaan kauneimpia joululauluja kirkossa ja Loppiaisenä 6.1. kirkkokahvilla messun jälkeen pääsee vielä mukaan laulamaan joululauluja. Olethan paikalla, sillä monelle joulumieli syntyy musiikin kautta.

Espanjalainen joululaulu kertoo meille näin:

Se aasi katseli kummissaan, kun talliin Maria tuotiin. Sai muuli nähdä, kun päälle maan tuo Jumalan Poika suotiin. Ja härkä havahtui uuteen tuon joulu-yön valoisuuteen. Ja yllä niittyiden soi laulut nuo enkeleiden.

Minna Mäkinen

toistaiseksi kanttorin töitä hoitaen

Amerikkaan paremman elämän toivossa

Suurin Suomesta ja Tarvasjoelta Amerikkaan suuntautunut siirtolaisuus sijoittui vuosille 1870-1926. Suomen väkiluku kasvoi nopeasti noina vuosina. Maatalous ei kehityksestään huolimatta pystynyt antamaan työtä ja toimeentuloa enää kaikille, eikä kasvava teollisuuskaan pystynyt työllistämään runsasta maaseudulta kaupunkeihin muuttavaa väestöä. Kun tieto "lännen kultamaasta" kantautui Suomeen, näytti muutto valtameren taakse antavan mahdollisuuden uuteen ja rikkaampaan elämään. Myös laivayhteydet mantereiden välillä moninkertaistuivat höyrylaivojen rakentamisen lisääntyessä ja niiden nopeuden kasvaessa. Laivamatka Suomesta Pohjois-Amerikan rannikolle oli hyvin kallis, sillä maatyömies sai tehdä vuoden työtä lipun ansaitseen ja naiset jopa kaksi vuotta.

Eniten Amerikkaan lähti siirtolaisia Pohjanmaalta ja Suomenselän alueelta, mutta myös muualta Suomesta, vähiten kuitenkin Savosta ja Karjalasta. Aikaisemmin ei liene kartoitettu paljonko Tarvasjoelta on lähtenyt siirtolaisiksi, eikä täydellistä luetteloa pysty enää laatimaan. Hangosta lähteneiden matkustajien nimiluettelot ovat tallella, mutta niissä ei mainita kotipaikkaa. Maakuntamuseoon on koottu passikokoelma, joka sekään ei ole täydellinen. Seurakunnan poissaolevan väestön luettelo antaa tietoja muutamista ja monella on muistitietoa siirtolaisiksi lähteneistä sukulaisista tai tuttavistaan.

Suurin osa Amerikkaan lähteneistä on jäänyt sinne pysyvästi. Eräät eivät ole pitäneet yhteyttä sukulaisiinsa tai kotimaahansa lainkaan ja ainoa tieto on ilmoitus heidän kuolemastaan. Toiset taas ovat säännöllisesti olleet kirjeenvaihdossa kotiseudulle ja eräät ovat tehneet matkan Suomeen ja Tarvasjoelle. Myös seuraava sukupolvi on ollut kiinnostunut vanhempiensa juurista ja käyneet täällä. Oma lukunsa ovat ne tarvasjokelaiset, jotka ovat muutaman vuoden Amerikassa oltuaan palanneet takaisin kotiseudulle ja eläneet loppuelämänsä täällä. Jokaiseen Amerikkaan lähteneeseen henkilöön sisältyy oma tarinansa, toisilla hyvin värikäskin, joita ei tässä voi kuitenkaan laajemmin kertoa, mutta jotka toivottavasti myöhemmin tallennetaan.

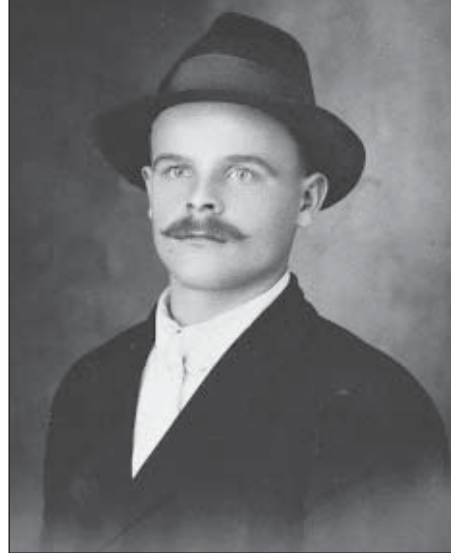
Lähtijät olivat enimmäkseen nuoria miehiä ja naisia. Ali-ikäraja oli naisilla 21 vuotta ja sitä eräät odottivat tehtyään päätöksen lähtemisestä. Myös miehiltä odotettiin 20 vuoden ikää. Kerrotaan erään nuorukaisen yrittäneen karkaamista matkalle jo ennen lähtöään täyttymistä, mutta hänet palautettiin kotiin. Vaadittu passi kertoi tarkkaan iän, mutta silti luettelossa on muutamia jo 17-18-vuotiaina matkaan lähteneitä. Tarvasjoelta Amerikkaan tiedetään lähteneen ainakin seuraavat henkilöt aakkosjärjestyksessä:

Aaltonen, Eeli Horristen Uusitalosta. Hän oli syntynyt 1893 Marttilassa ja kuoli 1954 Duluthissa. Amerikkaan hän lähti 1913 ja käytti siellä sukunimeä Aalto. Elämäntyönsä hän teki metallialalla. Hänellä oli suomalainen vaimo Hilda os. Asumalahti, joka oli syntynyt Parkanossta. Heillä on poika Reino, joka oli taistelulentäjänä jo II- maailmansodassa liittoutuneiden ilmavoimissa ja rauhan tultua hän jatkoi liikennelentäjänä. Nyt eläkepäivinä ja jo yli 80-vuotiaana hän on vielä vierailut Suomessa.

Anttila, Väinö Suurilasta. Hän oli syntynyt 1893 Tarvasjoella ja kuoli 1972 Deer Riverissä Minnesotassa. Lähtövuodeksi ilmoitetaan 1920. Hänen muistetaan käyneen synnyinmaassaan 1961 ja ihmetelleen elämän muuttumista täällä muutamassa vuosikymmenessä sota-vuosistakin huolimatta.

Grönroos, Väinö Suurilan Kujanpäästä. Hän oli syntynyt 1894 Tarvasjoella ja kuoli 1973 Kanadassa. Lähtövuodeksi ilmoitetaan 1912. Kanadassa hän otti nimekseen Vaino Green. Vaimo Margaret-

Ann oli englantilainen. Lapsia oli kaksi poikaa, joista Wayne oli kuten isänsä tehokas metsuri. Greenit olivat jatkuvasa kirjeenvaihdossa sukulaisten ja vanhojen tuttujen kanssa. He kertoivat mielellään ammatistaan, kuten kuinka suuria puita kaadettiin tehokkailla moottorisahoilla.

Vaino Green eli Väinö Grönroos (Kujanpää) valokuvassa ennen Kanadaa lähtöään. Kuva Kaarina Mäkinen.

Grönroos, Ida oli Väinö Grönroosin sisar. Hän oli syntynyt 1883 Tarvasjoella ja kuoli Forssassa 1936. Hän avioitui 1906 Kustaa Simolan kanssa Jokioisilta, joka oli käynyt jo kerran Amerikassa. Miehensä ja ensimmäisen lapsensa kanssa Ida lähti uudelleen Kanadaan 1909. Kanadassa heille syntyi kolme lasta. On todennäköistä, että Idan kehotuksesta Väinökin lähti Kanadaan, jossa suuret metsätyömaat antoivat työtä ruskoille suomalaisille. Työ oli varsinkin talvisin raskasta kovan pakkasen ja runsaan lumen takia. Miehensä tehdessä metsätyötä Ida piti metsureille ruokalaa. Simolat palasivat muutaman vuoden kuluttua kotimaahan ja Forssaan. Ida tuli lasten kanssa edellä 1917, joutuen matkalla laivan haaksirikkoon Newfoundlandin edustalla, mutta siitä pelastuttuaan he saapuivat Suomeen. Aviomiess tuli seuraavana vuonna ja perhe ryhtyi viljelemään Jokioisten kartanolta torpparivapautuksessa lunastamaansa tilaa, johon tuli mahdollisuus 1920.

Hakala, Matti Suurilan Hakalasta. Hän oli syntynyt 1881 Tarvasjoella ja kuoli 1967 Minneapolississa. Lähti Amerikkaan 1909 yhdessä veljensä Fransin kanssa. Otti Amerikassa nimen Mats Hill. Toimi siellä rakennusalalla. Into Virtanen muistelee, että tällä sedällä olisi ollut 12 lasta, jotka hän koulutti vaativiin ammatteihin. Kirjeenvaihto jatkui vuosikymmenten ajan ja eräs hänen pojistaan, joka oli valittu senaattoriksi, kävi Suomessa 1970-luvulla. Sotavuosina sedät lähettivät paketteja, joista osa meni kuitenkin väärään

osoitteeseen toiselle Jussi Virtaselle.

Hakala- Hill, Frans. Edellisen veli, joka oli syntynyt 1887 Tarvasjoella ja kuoli 1963 Virginiassa Greewoodissa. Hänen elämän vaiheistaan tiedetään vähemmän, sillä kirjeenvaihto oli epäsäännöllistä.

Hakamäki, Johannes Horristen Hakamäestä. Hän oli syntynyt 1890 Tarvasjoella ja kuoli 1984 Floridassa. Hänen ilmoitetaan lähteneen Amerikkaan 1911. Hanna Tikka muistelee, että tämä hänen enonsa olisi ollut kaksi kertaa naimisissa suomalaisen naisen kanssa. Molemmat avioliitot olivat lapsettomia. Amerikassa hän otti nimen John (Janne) Mäki. Hän vieraili Suomessa 1954 kiertäen synnyinseutuaan ja vierailen nuoruuden ystäviensä luona.

Hakamäki, Olga. Edellisen sisar, joka oli syntynyt 1893 Tarvasjoella ja kuoli 1877 Lake Worthissa Floridassa. Lähti veljensä kutsumana Amerikkaan 1913 yhdessä Anna Ylhäisin kanssa. Hän oli naimisissa kaksi kertaa, jolloin sukunimi muuttui Piiraiseksi. Toisesta avioliitosta syntyi tytär Ilona. Vuonna 1971 Marita Vaiste kävi katsomassa sisartaan ja veljeään Floridassa.

Heitto, Frans. Tämä Jauholan Heiton poika oli syntynyt 1893 Tarvasjoella. Hän oli lähtenyt Amerikkaan 1912. Kanadassa hän aloitti metsätyöllä kuten suurin osa siirtolaisista. Myös kaivostyössä hän toimi, joka työ oli hyvin palkattua, mutta raskasta ja vaarallista. Myöhemmin hän teki rakennustöitä itsenäisenä yrittäjänä. Hän avioitui pohjalaisentyöisen Venla-vaimon kanssa Port Arthurissa, jossa he asuivat. Vuonna 1949 he palasivat Suomeen asuen eläkevuodet Liedonperässä.

Ihamäki, Heikki. Horristen Ihamäestä. Hän oli syntynyt Tarvasjoella 1892 ja lähtenyt Kanadaan 1912. Siellä hän toimi ensin metsätyömiehenä, mutta siirtyi myöhemmin rakennustöihin. Ihamäestä lähti Amerikkaan kolme sisarusta, joista Heikki oli nuorin. Hän palasi kotimaahan 1920-luvulla, mutta matkusti sinne uudelleen noin vuoden kuluttua. Laina Honka muistaa tämän enonsa hyvin leikkisänä miehenä, jolla oli kaunis tumma kihara tukka. Lähtiessään toisen kerran hän sanoi äidilleen, ettei hän sieltä merien takaa paljoa kirjoittele, ne vain herättävät kylillä turhia tarinoita. Hän ei kotiväelle kirjoitellutkaan, eikä hänen myöhemmistä elämäntilanteista tiedetä. Seurakunnalle on ilmoitettu hänen kuolleen 1968 Kanadassa.

Ihamäki, Hilma oli syntynyt 1882 Tarvasjoella ja lähti Amerikkaan 1903 Elina Sepän kanssa. Amerikassa Hilma koulutui taitavaksi pukuompelijaksi ja samalla hän oli töissä vaatteiden tärkkäys- ja prässäyslaitoksessa. Palattuaan kuuden vuoden jälkeen 1910 kotimaahan hän elätti itsensä ompelijana asuen omassa asunnossaan Kyröntien varrella.

Ihamäki, Kalle. Neljäntenä Ihamäes-

tä lähti Amerikkaan Kalle. Hän oli syntynyt 1885 Tarvasjoella ja lähti matkalle 1906. Hän ei kuitenkaan viihtynyt Kanadassa metsätyömiehenä, vaan palasi kotimaahan jo 1910. Myöhemmin hän maanviljelijänä ja kirvesmiehenä toimiessaan kertoili paljon tarinoita Amerikan matkaltaan. Yhteiskunnallisesti valvutuneena hän oli mukana myös kunnallis-elämässä.

Junnila, Paavo Mäentaan Junnilasta. Hän oli syntynyt 1882 Tarvasjoella ja kuoli 1965 Kingfordissa. Paavo lähti Amerikkaan vain 18-vuotiaana yhdessä Maria Santalan ja hänen miehensä kanssa. Esteri Kankare kertoo tämän enonsa toimineen ensin kaivosmiehenä, sitten farmarina ja olleen myös töissä laivatelakalla. Hänellä oli lyhyt lapseton avioliitto. Vuonna 1921 hän kävi kotimaassaan, mutta palasi takaisin Amerikkaan enää tulematta Suomeen. Vanhana ja sokeana hän vietti viimeiset elinpäivänsä vanhainkodissa.

Juusela, Eerik Seppälän Juuselasta. Meni siirtolaiseksi Amerikkaan veljensä Kaarlen jälkeen 1914. Hänen tiedetään olleen naimisissa ja heillä oli kaksi tyttäretä. Toisen tyttäristä Helen O'neil kirjoitti 1947 kirjeen, jossa hän ilmoitti isänsä Erkin kuolleen 1946 New Jerseyssä.

Juusela, Kaarle. Edellisen veli, joka oli syntynyt 1878 Tarvasjoella ja kuoli 1972 Mount Iron, Minnesota. Lähti kotitalan myynnin jälkeen Amerikkaan 1902 etsimään uutta tulevaisuutta. Mauri Metsola muistelee näiden äitinsä enojen menneen ensin metsätyöhön Michiganin osavaltioon, mutta siirtyneen myöhemmin työnhajdöllisiin tehtäviin Minnesotaan. Kaarle, joka Amerikassa käytti nimeä Ville (Villehard), oli naimisissa ja hänellä oli 12 lasta. He kaikki saivat hyvän koulutuksen toimien opettajina ja muina virkamiehinä pohjoisissa osavaltioissa. Isänsä kotimaahan oli kirjeenvaihdossa Lempi-niminen tytär, joka oli avioliitossa ruotsalaisen Abrahamssonin kanssa. Toinen tytär Veera Juusela-Drei kävi miehensä kanssa Tarvasjoella 1991.

Jännäri, August Vilhelm (Ville) Mäentaan Jännäriiltä. Hän oli syntynyt 1887 Tarvasjoella ja kuoli Turussa 1952. Hän lähti Kanadaan 1910. Oltuaan siellä metsätyössä vuoteen 1915 asti hän palasi kotimaahan aikeena palata Kanadaan takaisin. Kaisa Jännäri muistaa, että matka kuitenkin peruuntui, kun äiti esteli sanoen: "Kyllä sull Suameski töitä on, mitäs sinne lähret." Pienviljelijänä ja työmiehenä hän sitten täällä elätti itsensä. August Jännäri Amerikan arkku on koti-seutumuseon kokoelmissa.

Kanerva, Otto Kallelan Kanervalta. Hän oli syntynyt 1886 Tarvasjoella ja kuoli 1958 Minnesotassa. Hän oli lähtenyt Kanadaan 1906 metsätyöhön. Risto Järvinen muistaa, että tämä hänen isoäitinsä veli lähetti sodan jälkeen herkullisia ruokapaketteja Suomeen ja hänen tyttärensä kirjoittivat kirjeitä. Käymään hän ei tullut kotimaahansa.

Koskinen, Aarne Seppälästä (Koskenmäki) oli syntynyt 1891 ja kuoli New Yorkissa 1972. Lähti yhdessä veljensä kanssa Amerikkaan 1909. Eivät pitäneet yhteyttä Tarvasjoelle, mutta kylläkin sisarensa Lempi Saariseen, joka asui Turussa.

Koskinen, Villiam oli syntynyt 1886 Kuusjoella ja kuollut 1962 Amerikassa. Edellisen veli. Elämän vaiheista ei nyky-polvi tiedä.

Kujanpää, Kaarle Euran Kujanpäästä. Hän oli syntynyt 1893 Tarvasjoella ja kuoli 1961. Kalle matkusti Amerikkaan veljensä Evert Tarvaksen jälkeen 1926. Palattuaan takaisin Suomeen viljeli Salomäen tilaa Euralla vuoteen 1950 asti.

Kylänpää, Kustaa Seppälästä oli syntynyt 1892 Tarvasjoella ja matkusti Amerikkaan 1912. Toimittuaan metsätyössä ja kaivoksilla työmiehenä hän palasi takaisin kotimaahan 26 vuoden jälkeen 1938. Amerikassa vietetyt vuodet olivat antaneet hänelle paljon elämäkokemusta ja -viisautta. Hän kuoli 1977 85-vuotiaana.

Toisen polven amerikansuomalainen Reino Aalto on saapunut vierailemaan isänsä kotiseudulle. Kuvassa hän on isänsä lapsuudenkodin pihassa Ari Aaltosen perheen luona Horrisissa. Kuva Aarne Aaltonen.

Kylänpää, Väinö. Hän oli edellisen nuorempi veli, syntynyt 1901. Hän matkusti siirtolaiseksi veljensä perään Amerikkaan 1920-luvun alussa ja toimi myös metsä- ja kaivostöissä. Veljekset olivat koko ajan toisiinsa yhteydessä, vaikka eivät samoilla työmailla. Väinölle riitti 15 vuotta ja hän palasi ennen sotaa kotimaahan. Avioituttuaan 1947 hän ryhtyi viljelemään Korvenpään tilaa Marttilassa. Hänkin eli 90 vuoden ikään.

Lietonen, Aleksander Jauhola. Hän oli syntynyt 1892 Tarvasjoella ja kuoli 1968 Negarensessa. Hän oli muuttanut Kanadaan 1913. Siellä hän asui Port Arthurissa ja käytti nimeä Eric Hill. Hänen tiedetään olleen teknisesti erittäin taitava ja tehneen työtä koneista.

Marjamäki, Kaarle Yrjäntylästä. Hän oli syntynyt 1884 Karinaisissa ja kuoli USA:ssa 1961. Lähti Amerikkaan 1906.

Mäntylä, Kustaa Horristen Mäntylästä. Hän oli syntynyt 1891 Tarvasjoella ja kuoli 1970 Retlessä Kaliforniassa. Lähti Amerikkaan Hangon kautta 1912. Teki monenlaisia töitä USA:n pohjoisvaltioissa. Hän tapasi 1920 Minnesotassa tulevan vaimonsa Maryn os. Luhtasen, joka oli Amerikkaan tullut Kauhajoelta. Sairastuttuaan hengitystiesairauteen he muuttivat lämpimämpään ilmastoon Kaliforniaan, josta he ostivat maan. Siellä he ryhtyivät viljelemään viinirypäleitä ja munittamaan kanoja. Heillä oli yksi tytär Nelma, jolla oli neljä lasta. Nuo Tauno ja Paavo Penttilän pikkuserkut elävät eripuolilla USA:ta. Sotavuosina ja sen jälkeen Amerikasta tuli paketteja. Myöhemmin tytär Nelma Scott on ollut Suomeen kirjeenvaihdossa ja käynytkin lapsineen täällä. Kirjeissä hän on kertonut isänsä olleen nuuka, tarkka ja yritteliäs, joka koulutti lapsensa ja turvasi hänen elämänsä taloudellisesti. Toinen Nelman pojista, Robert, joka asuu Nebraskassa, oli Vietnamin sodassa taistelulentäjänä.

Mäkinen, Kalle. Hän oli syntynyt Karinaisissa 1871. Jäätyään lapsena äidistään orvoksi hän oli tullut kasvatettavaksi Seppälän Tuomolaan. Tultuaan miehen ikään hän lähti Amerikkaan, jossa hän kävi kolme kertaa. Yksi kotimaassa käynti jäi vain vuorokauden mittaiseksi, kun vapautunut menolippu järjestyi toisilta

lähtijöiltä. Matkaan tarvittavan passin uusimista varten hän käveli Turusta Marttilaan ja takaisin. Näin hän päivässä kulki yli 100 kilometrin matkan. Kaino Kallio muistaa hänen olleen töissä rautateillä ja kaivoksissa. Työ oli kovaa, mutta toimeentulon antavaa. Erään kerran hän sairasti ankaran keuhkokuumeen majoitusemännän hyvässä hoidossa. Taudin kovuutta kuvaa, että tukkakin lähti pois taudin aikana. Palattuaan 1916 lopullisesti Suomeen ja avioituttuaan, hän osti maan ensi Raisiosta ja sitten Ruskolta. Vaimon kuoleman jälkeen hän osti 1934 Juvalta Noholan-tilan, jota viljeli kuolemaansa 1953 asti.

Nieminen, Niilo Seppälän Pullerilta. Hän oli syntynyt 1901 Tarvasjoella ja kuoli 1973 Thunder Bayssä Kanadassa. Tarkkaan ei muisteta hänen lähtövuottaan, mutta oletetaan sen olleen 1926. Hän toimi työmiehenä Kanadan suurilla metsätyömailla siirtyen paikkakunnalta toiselle. Hän oli naimaton ja vietti hyvin yksinäistä elämää. Harvakeen hän oli kirjeenvaihdossa sisartensa kanssa ja ajoittain hän lähetti pakettejakin kotimaahan. Pirkko Rouskun mieltä lämmitää vieläkin enolta pikkutyttöä pakettinsa saamansa pitsihame.

Ojanen, Martta Juvalta. Hänen tiedetään syntyneen 1888 Loimaalla, mutta tulleen jo lapsena Juvalle, mistä hän on lähtenyt Amerikkaan vuonna 1911. Siellä hän on asunut Washingtonin osavaltiossa toimien ompelijana ja kotiapulaisena. Hänet ilmoitetaan kuolleeksi 1964 Seattlessa.

Rekikoski, Ilmari Euralta. Hän oli syntynyt 1897 Huittisissa, mutta tuli perheensä mukana Tarvasjoelle 2-vuotiaana. Kansalaissodan ja sen vankileirin koettuaan hän meni Kanadaan 1923. Uurastaessaan siellä metsätöissä hän oppi hyvän englanninkielen taidon, niin että pystyi lukemaan sen kielistä kirjallisuutta ja toimimaan tulkina tarvittaessa. Palattuaan kotimaahan hän 1934 avioitui ja perusti suuren perheen. Tarvasjokelaiset muistavat hänet pitkäaikaisena kunnallismiehenä ja mm. kansanhuollon johtajana sotavuosilta. Hän kuoli 1980.

Ruohonen, Armas Juvalta. Hän oli syntynyt 1905 Tarvasjoella ja lähti Kanadaan Nestori Lehtisen kanssa Marttilasta

1928. Ilmoittamatta 24 vuoteen mitään itsestään hän tuli käymään Suomessa 1952 ja 1954. Tällöin hän kertoi veljelleen Aaro Ruohoselle kiertäneensä laajalti metsätyömiehenä ympäri Kanadaa ja ottaneensa osaa Espanjan sisällissotaan kapinallisten puolella 1937-1938. Kahden vuoden kuluttua hän oli palannut sieltä Kanadan metsätyömaille. Naimattomana ja paikoilleen asettumatta hän eli kuolemaansa asti Kanadassa.

Saari, Kaarle Suurilasta. Tämä Liedossa 1885 syntynyt mies oli Kalevi Saaren muistitiedon mukaan hänen isänsä isoisän veli. Hänen kerrotaan olleen erittäin vahva ja iso mies. Erään kerran josakin huutokaupassa häntä vaadittiin poistumaan paikalta, jolloin hän sanoi: ”Orotakka mää juan ensin”. Sitten hän otti suuren saavin korvista kiinni, nosti sen suulle ja joi saavin laidalta, sekä lähti ulos voimansa näytettyään. Hän oli ilmeisesti lähtenyt USA:n 1900-luvun alkuvuosina, eikä pitänyt yhteyttä kotimaahansa paitsi 1953 pyytäessään Tarvasjoelta itselleen virkatodistusta. Tiedetään käyttäneen itsestään nimeä Kustaa. Hänen ilmoitetaan kuolleen 1961 West Duluthissa Minnesotassa.

Simola, Emma (Kunnas) Jauhola. Hän oli syntynyt 1884 Hollolassa ja kuoli Kanadassa 1956.

Tahila, Kaarle Horristen Tahilasta. Hän oli syntynyt 1880 Tarvasjoella ja oli lähtenyt USA:n 1905. Siellä hän toimi Minneapolisissa, jossa hänen ilmoitetaan kuolleen 83-vuotiaana 1963. USA:ssa hän käytti sukunimeä Fredrikson, eikä hänen tiedetä olleen naimisissa. Veljen tyttärensä Anna Tahilan kanssa hän oli kirjeenvaihdossa.

Tamminen, Verner Liedonperästä. Tilastotietojen mukaan tämä 1885 syntynyt mies lähti Amerikkaan 1910 ja kuoli siellä 1971 Kirkland Lakessa Ontariossa Kanadassa. Muita tietoja ei hänestä ole.

Tamminen, Hulda Liedonperän Tammiselta. Syntynyt 1896 Marttilassa ja kuollut 1947 New Yorkissa. Lähti USA:n 1916 Tammisaaresta. Tapasi jo laivalla tulevan miehensä tanskalaisen Lauritz Jenssenin, joka oli liikemies ja perusti New Yorkin satama-alueelle muistoensimmäisen Hulda toimi talousapulaisena ansaiten lisäansioita. Pentti Tammi-

nen kertoo, että Hulda-täti ei koskaan käynyt Suomessa, mutta hänen kuolemansa jälkeen aviomies tuli käymään 1949 ja uudelleen vielä olympialaisiin 1952, käyden myös Tarvasjoella.

Tarvas, Evert Arvi, Euran Kujanpäästä. Hän oli syntynyt 1896 ja kuoli 1976 Alberthan Eckvillessä Kanadassa. Hän lähti 1926 Kanadaan metsätöihin. Siellä hän kuitenkin taitavana puuseppänä ryhtyi rakennustöihin. Koottuaan oman rakennusporukan hän rakensi läpi Kanadan mantereen puutaloja vuodenajan rakentamiselle edullisten ilmojen mukaan idästä länteen tai lännestä itään. Naimattomana miehenä hän oli vapaa kulkemaan, kunnes eläkevuosiksi jäi länteen Alberthan viljavalle tasangolle Kalliovuorten juurelle. Ei käynyt Suomessa, mutta Toivo Kujanpää kävi hänen luonaan kaksi kertaa.

Wigren, Yrjö Seppälän Eskolasta. Hänestä on vain tieto, että hän lähti Amerikkaan 1912 yhdessä Kustaa Kylänpään kanssa ja jäi koko iäkseen sinne. He pitivät vielä kirjeilyä toistensa kanssa Kustaan palattua Suomeen.

Virta, Kaarle Satopäästä. Hänen ilmoitetaan syntyneen 1890 Tarvasjoella ja kuolleen USA:ssa 1966. Hänestä ei kuitenkaan kukaan nykyisin elävistä tiedä.

Ylhäisi, Anna Horristen Ylhäisistä. Hän oli syntynyt 1889 Tarvasjoella ja kuoli 1972 Virginiassa, Minnesotassa. Hän lähti USA:han vuonna 1913. Anna toimi keittäjänä ravintoloissa. Hän solmi avioliiton ruotsalaisen Karl Nygårdin kanssa 1917. Annan muistetaan käyneen Suomessa kaksi kertaa ja käydessään 1960 hän kulki laajemmin katsomassa vanhoja ystäviään ja osallistui mm. kinkereille kotikylässään. Anja Koskinen kertoo myös Annan pojan käyneen Suomessa kesällä 2000. Hänellä oli säilynyt hyvin äidiltä oppimansa suomenkielen taito.

Näiden 39 tarvasjokelaisen lisäksi on vielä muutamia täältä Amerikkaan lähteneitä joista ei ole tietoja mm. edellä mainitut **Maria Santala** ja **Elina Seppä**. Liedonperäläiset muistavat **Arvo Lepolan** olleen 5 vuotta Kanadassa ja seppäläiset Amerikkaan lähteneen **Juho Holman**.

Elämänlanka

Lunta oli jo sen verran, että pelloilla ja jokiahteilla pystyi hiihtämään. Mutta umpimetsään ei ollut vielä suksilla asiaa. Pojat kävivät mäkeä laskemassa joen toisella puolella, Isontalon kesäisellä lehmälaitumella. Siellä he pujottelivat sukset rahisten katajapensaitten välissä. Tai sitten viiletelivät syöksylaskijoita matkien alas jyrkimmistä kohdista, missä lehmien polkemat polut kiersivät hyllyinä rinnettä ja hypyttivät laskijaa vimmatusti.

Mutta poikien oli kuljettava jokiahteelle sillan kautta, koska jää ei ollut vielä riittävän paksua. Vanhemmat olivat ankarasti varoitaneet heitä. Niinpä mäistä oli laskettava aina niin, että ladut eivät vie-neet jokijäälle. Myllysvannon puolivälissä oli lyhyt niemi, joka jatkui korkeana ja terävänä harjanteena jokiahteen poikki.

– Se on juts ko jättiläisen nenä, sieraimet on tual jokijään allla, sanoi Heikki pää kallellaan Pekalle heidän odotellessaan alhaalla Paavon laskemista.

– Niin onkin! Ja me olemme liukuneet nenän päältä kumpaankin suuntaan! Mikäs tuo yksinäinen mänty sitten olisi tuolla harjanteen korkeimmalla kohdalla?

– Se olis – vaikka jättiläisen käppyräöinen ja vihottelva nenäkarva!

– Heh heh! On ainakin monihaarainen!

– Mut olis siin vaan jättiläinen, ko nenäki olis jo kahreksantoist metrii korkkija!

– Mistäs tiedät?

– Isä sanos kerran, ko meil oli viarai kyläs, et toi männynkränä on kaksikymmentyks metrii Myllysvannon pintaa ylempänä. Vesihallituksen miähet oli mitannu. Kuule, ne oli punninu koko tämän

joen pääst pään?

– Mitenkä punninu?

– No, semmottos vaan – jos niil oli vaik iso vaaka, ja sit siihen pantiin jokivettä – ja sit punnittiin tarkkana, tai – en mä oikein nuukaan tiärä!

– Pois alta!, huusi Jouko mahtavasti ylhäältä männyn vierestä. – Minä teen uudet ladut! Ihan siitä vesirajaa pitkin! Tulee pari pikkuhyppyriä lisää!

Hän työnsä varovasti sauvoilla ja kyykistyi liukuun. Sukset lepattivat rinteeseen töyssystä töyssyyn, mutta notkistamalla polviaan joustavasti Jouko selviytyi pahimmasta kohdasta. Alempana, pitkässä loivassa liu’ussa hän heitti sauvat rennosti taakse kainaloon.

– Huh, siinä oli vauhtia!, hän huusi ja kurvasi lumi pölyten Heikin viereen. – Ihan tuli vesi silmiin! Täytyy oikein pyyhkiä. Se on tosi Vesisilmänahde!

– Nyt pojat laskemaan perässä!, innostui Pekkakin ja lähti kiipeämään Paavon kanssa ylös.

– Kunhan Myllysvanto rupee kannattamaan, niin minä teen vielä hiukan hurjemman mäen tuosta Vesisilmänahteesta suoraan jälle.

Heikkikin rupesi laskemaan uusia latuja pitkin, mutta sluksi puolivälän alapuolelta, sitten ahteen keskeltä ja vähitellen metri metriltä ylempää. Pekka ja Paavokin uskalsivat vasta neljännellä kerralla aivan ahteen päältä – ja kummatkin kaa-tuivat pyörien sekaisena kasana pitkät matkat.

– Viäl pari kertaa täält alemmaa, ja sit määlähren suaraan männylt, kehaisi Heik-

Hannu Mansikkaniemi 1938-1995

Joulukuun 2 p:nä 2005 tuli kymmenen vuotta fil. toht., apulaisprofessori Hannu Mansikkaniemen kuolemasta.

Hannu Mansikkaniemi aloitti Turun yliopiston maantieteen laitoksen ja Suomen Akatemian tutkijana ja professorina Lapin luonnonmaantieteen ja Pohjanmaan ja Lounais-Suomen jokien vesitalouden seurausilmiöiden tutkimisen ja erityisesti niiden maaperän eroosion vaikutuksesta luontoon. Hän kehitti menetelmät ja mittarit tutkimukseen, joi-

ki kääntäessään suksiaan jyrkässä rinteessä.

Mutta silloin sompa otti kiinni siteeseen ja sukki irtosi. Aluksi se liukui pitkin latua, hypyi ja kallisteli puolelta toiselle, mutta oikaisi sitten suoraan jälle. Ja pysähtyi vasta Myllysvannon keskellä. Yksinäinen, loivasti kaartuva jälki jäi koskemattoman lumen pintaan.

– Voi kauhia, mult pääsi sukki! Sinne se meni! Ei sitä voi hakke!

– Jos odotetaan. Kyllä se keskitalvella jo kantaa, ehdotti Jouko.

– Milläs mä nyt hiihrän? Mitä isä sanoo?

Mutta isä ei ollut yhtään vihainen, kun pojat menivät myllylle joukolla kertomaan asiasta.

– Sattuu sitä kuule kivihommis, puhumattaka nyt sit mäkihommis! Mää päästän ensiks tämän kuorman kotti, ja kato-

ta vieläkin käytetään ympäristötutkimuksissa. Hänen 1973 Tarvasjoen kunnalle tekemänsä ympäristönhoitosuunnitelma oli maamme ensimmäisiä.

Hänen suuri kiinnostuksensa ja rakkautensa luontoon oli virinnyt jo lapsuudessa Paimionjoen rantamalla Juvankosken ja sähkövoimalaitoksen ympäristössä, jossa hän eli lapsuutensa ja nuoruutensa. Viimeisinä elinvuosinaan hän kirjoitti omiin lapsuudenmuistoihin liittyvän novellikokoelman, joka kuitenkin jäi julkaisematta. Tarvas-lehti julkaisee nyt yhden hänen jouluisen novellinsa.

taan sit mitä voiraan tehrä. Se oli pojat oikein, ettette menny sinne jääl omin nokkines!

Jonkin ajan päästä isä tuli myllystä mukanaan pari lautaa ja suuri köysivyyhti. Matkalla Vesisilmänahteelle Heikki kysyi isältä:

– Hei, meinaaks sää heittää sen suksen lassol?

– Ehei nyt sentäs! Ei semmost lassonheittäjää olekka, et olettuis tonne Myllysvannon keskel. Ja mihes se köysi sit tarttuis?

– Älä vaan men jääl, sää voit hukkuu siäl!

– No, katotaan nyt.

Rannassa isä satoi köyden pään lep-pään. Vetäessään solmun tiukkaan hän tokaisi naurahten:

– Siin on nyt elämänlanka kii!

Isä otti köysinipun kainaloonsa, heitti

